

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Valtakunnallisen jätesuunnitelman visio ja tavoitteet ovat kannatettavia. Väylävirasto toteuttaa resurssiensa ja markkinoiden valmiuksien puitteissa sille suunnitelmassa osoitettuja toimenpiteitä ja osallistuu tarvittavassa laajuudessa myös muihin toimenpiteisiin, esim. purkumateriaalien kelpoisuudenosoittamiskäytäntöjen kehittämiseen Purater-hankkeessa, maarakentamisen hyvien käytäntöjen levittämiseen mm. Ygoforumin kautta ja kiertotaloutta tukevien vapaaehtoisten sopimusten valmisteluun. Väyläviraston tahtotilana on kiertotalouden edistäminen väylänpidossa.

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

-

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

Väyläviraston toimintaa välillisesti koskevia toimenpiteitä jätesuunnitelmassa ovat:

2.1 Otetaan käyttöön vapaaehtoisia sopimuksia valtion, kuntien ja eri toimialojen kesken

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä ja pitää tärkeänä mahdollisuutta osallistua kansallisen sopimuksen valmisteluun siltä osin, kuin se koskee väylänpitoa.

2.3. Julkinen hallinto sitoutuu vähentämään jätteen määrää ja haitallisuutta omassa toiminnassaan

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä.

2.4. Julkiset organisaatiot hankkivat ympäristön kannalta kestäviä tuotteita ja ratkaisuja ja taataan KEINO-osaamiskeskuksen rahoitus

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä ja osallistuu resurssiensa ja markkinoiden valmiuden puitteissa.

2.8 Selvitetään kiertotalouden asettamat vaatimukset kaavoituksessa ja laaditaan ohjeistus kaavoittajille

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä. Kaavoituksen ja sitä koskevan ohjeistuksen kehittämisen tulisi tukea myös maamassojen hanke- ja organisaatorajat ylittävää hyödyntämistä ja siihen tarvittavia väylävarastointialueita.

2.14 Kehitetään End of Waste – menettelyjä

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä.

3. Yhdyskuntajätteet

-

4. Pakkausjätteet

-

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

Väyläviraston toimintaa välillisesti koskevia toimenpiteitä jätesuunnitelmassa ovat:

5.2. Julkiset toimijat lopettavat kertakäyttöisten, muovia sisältävien astioiden hankinnan ja käytön tiloissaan

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä.

6. Biohajoavat jätteet

Väyläviraston toimintaa välillisesti koskevia toimenpiteitä jätesuunnitelmassa ovat:

6.15 Kuntien ja muiden julkisten hankkijoiden viherrakentamisen hankintaohjeita kehitetään edistämään kierrätysravinteiden käyttöä

Väylävirasto osallistuu mm. UUMA4-hankkeeseen, jonka yhtenä osa-alueena on kierrätyskasvualustoja koskevan ohjeistuksen ja malliasiakirjojen laatiminen.

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

-

8. Rakentamisen jäte

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteena on mm. lisätä rakentamisen jätteiden laadukasta hyödyntämistä riskit halliten. Väylävirasto kannattaa tätä tavoitetta. Väyläviraston näkemyksen mukaan riskien hallinta edellyttää, että uusiomateriaalien tekninen soveltuvuus arvioidaan ja uusiomateriaalirakenteet suunnitellaan. Väylävirasto mahdollistaa uusiomateriaalien käyttöä laajasti, mutta lopulliset ratkaisut hankkeissa tehdään kokonaisarviointiin perustuen. Väyläviraston näkemyksen mukaan uusiomateriaalien käytölle on oltava edellytykset, joista keskeisimpiä ovat tekninen soveltuvuus ja saatavuus kohtuullisella kuljetusetäisyydellä. Kokonaisarvioinnissa on otettava huomioon mm. rakenteiden ja materiaalien elinkaaren aikainen kestävyys ja suurien massamäärien kuljetuksista aiheutuvat kustannukset ja päästöt. Valtakunnallisen jätesuunnitelman toimenpiteenä esitetty maa-ainesverouudistus ei saa johtaa rakentamisvaiheen kustannusten osaoptimointiin siten, että uusiomateriaaleja käytetään hallitsemattomasti, kuljetetaan epätarkoituksenmukaisia matkoja, kunnossapidon kustannukset kasvavat ja/ tai käytöllä on haitallinen vaikutus väylien elinkaaren aikaiseen kestävyYTEEN, ilmastovaikutuksiin ja jätteen syntyyn.

Väylärakentamisessa käytetään merkittäviä määriä materiaaleja, etenkin maa- ja kiviaineksia, sekä tuotetaan jätteitä. Väylävirasto on merkittävä infra-alan tilaajaorganisaatio ja rakennetun omaisuuden haltija. Väyläomaisuuden arvo on noin 20 miljardia euroa, vuosibudjetti noin 2 miljardia euroa. Väylävirasto pitää tärkeänä mahdollisuutta olla laajasti mukana suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden valmistelua ja sidosryhmätyötä siltä osin, kuin se koskee väylänpitoa.

Väyläviraston vastuulle luonnoksessa osoitettuja toimenpiteitä ovat:

8.4 Laaditaan kiertotaloutta edistävää ohjeistusta sekä edistetään ohjeiden käyttöä

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä ja laatii ja edistää kiertotaloutta tukevaa ohjeistusta omalta osaltaan. Väylävirasto huomauttaa, että termi ”Väyläviraston hankeohjeistus” tulisi korvata ”Väyläviraston ohjeluettelo” tai ”Väyläviraston teknisten ohjeiden luettelo, jota käytetään hankkeissa”.

8.14 Mahdollistetaan julkisessa infra- ja väylärakentamisessa uusiomateriaalien käyttö ja kannustetaan siihen

Väylävirasto huomauttaa, että uusiomateriaalien käyttö tulee ottaa huomioon jo varhaisessa suunnitteluvaiheessa – materiaalien hankintavaiheessa on usein liian myöhäistä.

8.16 Kehitetään viranomaisten yhteistyötä liikenneväylien maamassojen koordinaatiossa

Väylävirasto kannattaa hanke- ja organisaatorajat ylittävien toimintamallien kehittämistä maa-ainesten koordinoinnissa, mutta huomauttaa, ettei yhteistyölle kuntien massakoordinaation kanssa ole valmista toimintamallia tai kanavaa tai väylähankkeissa erikseen nimettyjä maamassakoordinaattoreita. Yhteistyön kehittäminen voidaan kuitenkin aloittaa v. 2022. Viranomaisten yhteistyön ja hankkeiden sisällä olevien tilavarausten lisäksi tarvitaan massojen välivarastointiin ja käsittelyyn soveltuvia alueita hankkeiden ulkopuolelta ja välivarastoinnin mahdollistavaa sääntelyn kehittämistä. Kannatamme myös uusia toimintamalleja mahdollistavien digitaalisten ratkaisujen kehittämistä.

8.17 Laaditaan ohjeistusta suunnittelijoille ja rakennuttajille jätemateriaalien kestävään käyttöön ja levitetään maarakentamisen hyviä käytäntöjä

Väylävirasto kannattaa toimenpidettä ja huomauttaa tekevänsä uusiomateriaalien teknisen soveltuvuuden arviointeja, joissa tavoitteena on varmistaa rakenteiden toimivuus ja turvallisuus, jotta arvioitujen materiaalien käyttö väylärakentamisessa siten mahdollistetaan.

Epäselväksi jää, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan mineraalisen jätteen näennäisen hyödyntämisen estämiseksi luotavalla kriteeristöllä. Väylävirasto ehdottaa, että vaikutusarviointia täydennetään tältä osin.

Väyläviraston toimintaa välillisesti koskevia toimenpiteitä jättesuunnitelmassa ovat:

8.1 Arvioidaan osana kestävästä verouudistuksesta neitseellisen maa-aineksen kaivuun veroa

Väyläviraston näkemyksen mukaan väylärakentamisesta koskevan taloudellisen ohjauksen ja maa-aineksen kaivun verotuksen suunnittelussa on otettava huomioon julkisen sektorin merkittävä rooli rakennuttajana sekä väylähankkeiden massaintensiivisyys. Näkemyksemme mukaan kehitystyön tässä vaiheessa resurssit tulisi kohdistaa ensisijaisesti luonnonvaroja säästävien ja päästöjä vähentävien ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöön ottoon. Myös kaivettujen maa-ainesten jätteen luokittelun kriteeristöä tulisi arvioida jätteen määrän vähentämisen näkökulmasta siten, että kannustetaan maa-ainesten uudelleen käyttöön ja kierrätykseen soveltuvissa kohteissa ja vähennetään maa-ainesten kuljetuksia ja läjittämistä maa-aineskaatopaikoille.

Mahdollisen verouudistuksen suunnittelussa ja vaikutusten arvioinnissa tulee ottaa huomioon Valtioneuvoston selvitys maa-aineveron käyttöönoton mahdollisuuksista ja tarkoituksenmukaisuudesta, jonka johtopäätöksenä todetaan seuraavaa:

”Maa-ainesveron käyttöönoton yhtenä ongelmana voidaan pitää valtion ja kuntien merkittävää osuutta kiviainesten käytöstä. Maa-ainesvero siirtyy lopputuotteiden hintoihin, jolloin julkinen

sektori maa-aineksen pääkäyttäjänä olisi myös veron suurin maksaja. Maa-ainesvero siirtyisi julkisen sektorin maksettavaksi infrastruktuurin kustannusten nousun myötä. Lisäksi julkisen sektorin kysynnän arvioidaan reagoivan huonosti hintajoustoon, jolloin tämä tarkoittaisi sitä, että verolla ei olisi käytännössä toivottua vaikutusta.” Väylävirasto ehdottaa, että valtakunnallisen jätesuunnitelman vaikutusarviointia täydennetään tältä osin. Jätesuunnitelman tai sen vaikutusarvion luonnoksesta ei käy myöskään ilmi, mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan käyttöiän pidentämistä vauhdittavalla taloudellisella ohjauksella.

Väylävirasto huomauttaa myös, että kaikissa kohteissa neitseellisen maa- ja kiviaineksen käytön korvaaminen uusiomateriaaleilla ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista johtuen esim. käyttökohteen teknisistä vaatimuksista tai soveltuvan uusiomateriaalin pitkän kuljetusmatkan takia. Vero- tai muu taloudellinen ohjaus ei saisi kannustaa käyttämään uusiomateriaaleja hallitsemattomasti siten, että rakenteiden elinkaaren aikainen kestävyys vaarantuu tai kunnossapidon kustannukset ja ympäristövaikutukset kasvavat. Toisaalta tästä syystä verouudistus ei luultavasti merkittävässä määrin ohjaisi siirtymään uusiomateriaalien käyttöön vaikutusarviossa esitetyllä tavalla.

Seuranta (luku 7)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

-

Valokoski Laura
Väylävirasto

Knuuti Soile
Väylävirasto